

פה. הופכים להיות ציונים, ולמעשה בוגדים בצורה זו בחלומות האחוה ושוויון של שרה וחבריה. אך שרה עצמה חוזרת למצריים.

בפי אחת הדמויות שבסרט שם שאהין את המפתח להבנת המצב כולו: הנפט הוא שמביא עושר וממלט אסון על המזרח התיכון. הכסף זורם. אבל כל עוד תהיינה החברות האמריקאיות הגדולות מעוניינות בזהב השחור, יונצח מצב המריבה לעד, כי במצב כזה הן מופיעות כמלאך הגואל.

קופה רושמת

במידבר

מעניין לראות כיצד מתאר שאהין את חיי הגיבור הצעיר שלו, באלכסנדריה של שנת 1942. פולחן הקולנוע האמריקאי הוא בשיאו, אסתר ויליאמס היא כוכבת נערצת והצעירים נדחסים לאור למות האפלים כדי לראות את אמריקאי בפאריס (כאן חל בילבול כרונולוגי מסור יים, כוכבת השחייה האמריקאית החלה את דרכה רק באותם הימים, ואילו אמריקאי בפאריס הופק כמה שנים אחרי המלחמה). לצד פועלים שובתים מוצג עושרם של המנהיגים המסורתיים, המשתפים פעולה עם האנגלים ומארחים את שגרירה של לונדון כבן בית.

יתכן שהסצנה המאפיינת ביותר את מצב זה של מצריים, ומבחינות רבות את מצב העולם השלישי כולו, בא לידי ביטוי בהציגה שמעלה גיבור הסרט בבית ספרו, לכבוד שגריר בריטניה, מתוך תיקווה שיזכה כתוצאה מכך במילגה.

ההצגה, מעין אוסף של מערכוני-בידור, ממחישה בלעג ובזוויות עקומה את כל הצדדים הלוחמים של אותה תקופה, את האנגלים ואת האיטלקים ואת הגרמנים, שמצדיעים בצורה גרוטסקית לגאום היטלר לרי גוונח. אף אחד מן המעורבים אינו זוכה ליחס מועדף. התשובה לכך באה

השאבא אדישים

צעירים במצריים של מלחמת העולם ה-2: במקום לגלות התעניינות בגורלם העוטם ערפל ובמצבה הפוליטי והחברתי הרעוע של המדינה, משתעשעים בסיפורי הרפתקאות

על אחד מחבריהם, ג'וב אלגנטי, השאלה מי ינצח ומי יובס במלחמה, ומה עשוי לקרות אם אכן יכבשו הנאצים את מצריים לא הדאיגה אותם. להיפך: רבים חיכו בכליון עיניים לכניסת צבאותיו של רומל, אחרים פנו לאפיקים לאומניים מוטעים.

מדוע הצליח, לא היה זה בגלל המסר הפוליטי, אלא בגלל הרגישות האנושית. אדם שאינו רוצה אדם אחר, מפני שהוא מגלה כיצד הרעיונות האבסטרקטיים מתמססים כשנרקמים יחסים אישיים, צעיר ש חלומו חזק מכל. רגעים קטנים ואנושיים כאלה מעניקים לסרט את המימד האמיתי שלו. "הבאתי לאמי בקבוק משקה ועודדתי אותה להיזכר בימים עברו", סיפר שאהין, שהוא נוצרי ולכן השתיה אינה חטא במישפחתו. פרטים רבים מסיי פורי האם מצאו את דרכם אל תוך הסרט. כך גם התמונה האחרונה, מנותקת מכל מסר פוליטי, היכולה להתאים לא רק לסרט על אם מצרית, אלא גם לסרט על אם יהודית: הגיבור, נער בן 16, בדרך ללימודי דרמה בפאסאדינה. המישפחה ב חוף מוחה דימעותיה ומנפנפת אליו. האם מרימה ידיה כלפי מעלה ועושה תנועת מיספריים בצבעותיה, כדי להזכיר לו: "כשתגיע לאמריקה, אל תשכח להסתפר". וכי יידישע מאמע היתה נוהגת אחרת?

צנוורה, הכל יודעים שסרט קודם ש עשה, הדרור, שדיבר גלויות על מעשי שחיתות בצמרת, לפני מלחמת ששת הימים, נאסר להצגה במצריים במשך תקור פה די ארוכה. האמנם הוא עשה אותו בכוונה כך? "למרבה הצער, רבים מחברי בעולם השלישי אוהבים להיות קדושים מעונים. אני איני כזה. צריך להיות טיפש כדי לעשות בכוונה סרט שייאסר. בסופו של דבר, סרט שהקהל אינו רואה אותו, אינו קיים".

הקהל, בעיניו של יוסוף שאהין, הוא זה שצריך לראות את הסרטים וצריך לרדת לעומקם. "כשאני מצליח להעביר את המסר שלי, אין זה משום שהקהל אינו נכון די הצורך, אלא משום שאני נכשלת במשימתי. אני סומך על העם שבו גדלתי, ולכן לא אעשה אף פעם סרטים מחוץ לארצי ולמולדתי". וזאת, למרות הקשיים הרבים, הכספיים והפוליטיים גם יחד, שעל להם רמו ולא תמיד במעורפל. אבל, בסופו של דבר, אם אלכסנדריה

ההצגה הגדולה

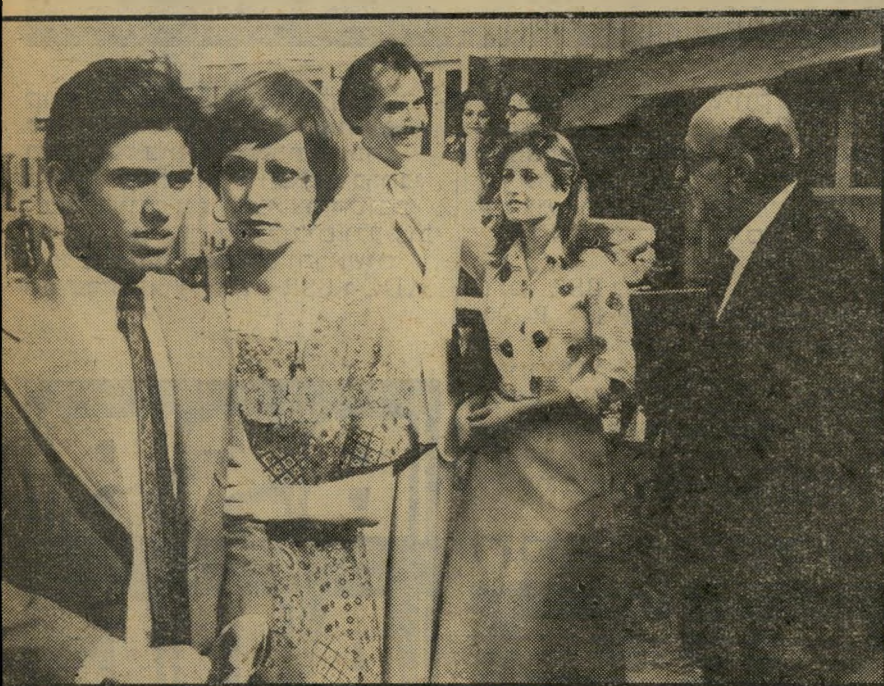
יחיא — השחקן מוחסן מוחיאדין (במרכז) מעלה בבית ספרו פארודיה על הצבאות הנלחמים זה בזה ומציג בלעג את הצבא הנאצי המאיים לכבוש את אלכסנדריה. הסרט מתחיל, בנימה פארודית בשילוב תסנונותיו של היטלר הנואם, על רקעי פצצות מתפוצצות ונוף שלו.

מדותם. ואין זה פלא. הצנזור המצרי עוד לא ראה עד היום את המוצר המוגמר, שבמיקרה, או שלא במיקרה, פותח בצרפת. אמנם, טוען שאהין, גורמים ערביים אחרים רבים הביעו תמיכתם בסרט, אבל לצנזורה הרשמית עוד לא הגיש אותו. אולי קיווה, בלי לומר זאת, שתגובה אוהדת בברלין תעזור לו לעבור את מחסום הצנזורה.

"לא עזרה אלג'יריה", הוא ממשיך ומספר לעיתונאים, "אין כל סיכוי לעשות היום סרטים כאלה במצריים. אפילו התער שיה המסחרית עומדת בפני משבר, לא כל שכן סרטים כאלה. מה עוד שההפצה שלנו ניצבת עתה בפני קשיים גדולים. לא רק שמציגים את הסרטים שלנו בישר ראל, מבלי שקונים אותם אצלנו, אלא גם אחינו העשירים מימן דואגים לגנוב לנו את הסרטים על גבי קאסטות ובלי לשלם לנו פרוטה, ואחינו המיליטנטים משמאל דורשים שנמכור להם את הסרטים בזול, רק משום שהם מיליטנטים. בתנאים כאלה קשה לקיים תעשייה".

במערכון אחר: שני מצרים יושבים בלב המידבר, ליד קופה רושמת. עובר לידם אנגלי, הם גובים ממנו דמי מעבר. עובר לידם איטלקי, הם גובים גם ממנו דמי מעבר. וכן הדבר ביחס לגרמני. עובר אורח אחד מתרעם וטוען שהוא מצרי, ואז מוכנים השניים לעשות לו הנחה ולגבות ממנו רק חצי מחיר. האם משום כך כה קשה לעולם השלישי לצעוד קדימה?

במסיבת העיתונאים שנערכה לאחר הציג הסרט התגלה יוסוף שאהין כאיש מפור כח. שיועד כיצד לענות בתוס'לב מבלי להסתכן. הכל יודעים שהוא נימנה על אותו ורם פורגורסיבי במצריים שאינו רואה תמיד בעין יפה את יומות הנשיא אל-סאדאת. עיתונאים יודעים לספר שבכל פעם, כשהוזמנו לבוא ולסקור את הקולנוע המצרי, אורגנה להם פגישה עם שאהין רק אם ביקשו זאת במיוחד. אחרת לא היו מזכירים אותו כלל. הסרט שלו לא נשלח לפסטיבל עליידי מצריים, כי אם עליידי המפיקים עצמם, שהגישו את מועד

אעמד הסיים

למרות המסר הפוליטי הבולט מצטיין שאהין ברגישות אנושית המסניקה לסרט אלכסנדריה מדוע ממד אמיתי: בסוף מלווה את הגיבור שחלומותיו עומדים להתגשם, המישפחה שיצאה לעזרתו.